

Зовнішнє незалежне оцінювання 2015 року з української мови і літератури (додаткова сесія)
Правильні відповіді до завдань сертифікаційної роботи (базовий і поглиблений рівні)

Зміст завдання та правильна відповідь	Відповідність завдання Програмі зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури
БАЗОВИЙ РІВЕНЬ Частина 1 Українська мова	
1. Літеру <i>о</i> треба писати на місці пропуску в слові каш..вар	Орфографія. Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [e], [и], [o] в коренях слів
2. Помилково вжито слово в рядку приїхав вісім років назад	Лексикологія. Лексичне значення слова
3. Спільнокореневим до слова <i>міняти</i> є нерозмінний	Будова слова. Словотвір. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення
4. На другий склад падає наголос у слові котрий	Орфоепія. Наголос, наголошені й ненаголошені склади.
5. Правильно поєднано іменник з числівником у рядку чотири лимони	Морфологія. Числівник
6. Граматичний зв'язок між підметом і присудком порушено в реченні Більшість учасників конференції прибули пізніше.	Синтаксис. Особливості узгодження присудка з підметом
<p align="center">Прочитайте текст і виконайте завдання 7–10.</p> <p>(1) Бувало, у найтемнішу ніч, коли темрява билась у вікна, як хвилі безмежного моря, під вікном несподівано закрутиться веремія, у шибках процвіте цілий рій синіх, сірих, карих очей. (2) Здається, що підпливали вони на чорних хвилях як черідка цікавих рибок до самотнього в морі темряви вогника у вікні. (3) Нашумлять, наговорять і знову в темряву одлинуть. (4) Випаде сніг – зіб'є бучу: їхати на санях; гуртом їдемо в сусіднє село до старого вчителя в гості. (5) Метелиця, гребні, а з нами мов мара якась весела починає загравати: вигукуємо, сміємося, співаємо,</p>	

<p>підскакуємо на кожному гребні й, хапаючись одне за одного, перекидаємося в сніг. (6) Дядько чухає голову: невпокійна це й клопітна справа – од села до села перевезти в хуртовину хуру реготу. (7) Навмисне ми ніколи не шукали собі веселошців, ми їх одкладали на далі, «на колись».</p>	
7. Фразеологізм є в реченні першому	Лексикологія. Фразеологія. Фразеологізми
8. Прислівника НЕМАЄ в реченні шостому	Морфологія. Прислівник
9. Пунктуаційна помилка є в реченні другому	Синтаксис. Порівняльний зворот
10. Вставне слово є в реченні першому	Синтаксис. Речення зі вставними словами
11. Звук [d] треба вимовляти на місці пропуску в усіх словах рядка пі[.]бити, баске[.]бол, електропоїз[.]	Фонетика. Графіка. Позначення звуків мовлення на письмі
12. Синонімічний ряд <i>читати молитву, прописати іжицю, милити чуба, брати в шори</i> позначає поняття картати	Лексикологія. Синоніми
13. Літеру <i>c</i> на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка пере..кочити, ..формувати, ..питати	Орфографія. Правопис префіксів
14. Прочитайте уривок. <i>З(1)поміж українських архітекторів варто відзначити Івана Левинського. За сорока(2)літню діяльність ним були зведені сотні будівель житлово(3)побутового та громадського призначення. Усе, створене ним, дивує, бо до будь(4)якої праці він підходив по(5)господарськи.</i> Дефіс треба ставити на місці всіх цифр, ОКРІМ 2	Орфографія. Написання складних слів разом і через дефіс
15. Спрощення в групах приголосних треба позначати на письмі в усіх словах рядка чес..но, корис..ливий, шелес..нути	Орфографія. Спрощення в групах приголосних
16. Без м'якого знака на місці пропуску треба писати всі слова рядка кін..чик, воротар.., дзелен..чати, інтер..ер	Орфографія. Правила вживання м'якого знака

<p>17. Прочитайте речення. <i>Найбільш ... об'єктами фінансування є ті, що мають значно ..., порівняно з іншими, ефективність і ... у своїй галузі енерговитрати.</i> Правильним є варіант заповнення пропусків привабливими, вищу, найнижчі</p>	Морфологія. Прикметник. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий								
<p>18. Подовження приголосних відбувається у формі <i>Ор. в.</i> однини всіх слів рядка магістраль, ціль, мігрень, мідь</p>	Морфологія. Іменник. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Числівник								
<p>19. Редагування потребує одна із синонімічних сполук у рядку упродовж місяця/ на протязі місяця</p>	Морфологія. Прийменник								
<p>20. Пунктуаційну помилку допущено в реченні Кінь вийшов на сизу піщану косу і струсивши воду, відчув себе вільним, сильним, непереможним.</p>	Синтаксис. Речення. Розділові знаки в реченнях з відокремленими членами								
<p>21. Речення з однорідними членами утвориться, якщо до частини «<i>Люблю я теплі травневі вечори ...</i>» додати фрагмент рядка ... але не терплю холодних листопадових.</p>	Синтаксис. Речення з однорідними членами								
<p>22. Підрядним реченням причини можна замінити відокремлену обставину в рядку Ясний місяць зблід, засоромившись зірки та червоного ранку.</p>	Синтаксис. Речення. Складнопідрядне речення								
<p>23. Прочитайте речення (цифра позначає попередній розділовий знак). <i>Унизу,(1) за Ворсклою,(2) розгорталися в заобрійну далеч мальовничі простори рідної України,(3) звідти попід самі вікна підступало море народного життя з його журбами й радощами,(4) з чародійними піснями вечорами,(5) сповненими поезії,(6) яка бентежила душу то піснею-задумою,(7) то лукавим жартом,(8) то щемкою сльозою.</i> НЕПРАВИЛЬНИМ є обґрунтування пунктуації, запропоноване в рядку кома 3 – між частинами складносурядного речення</p>	Синтаксис. Речення. Розділові знаки в різних видах речень								
<p>24. Знайдіть українські відповідники іншомовним словам.</p> <table border="1" data-bbox="136 1252 1480 1428"> <tr> <td>абориген</td> <td>туземець</td> </tr> <tr> <td>агресор</td> <td>загарбник</td> </tr> <tr> <td>асистент</td> <td>помічник</td> </tr> <tr> <td>адвокат</td> <td>захисник</td> </tr> </table>	абориген	туземець	агресор	загарбник	асистент	помічник	адвокат	захисник	Лексикологія. Лексичне значення слова. Лексичні запозичення з інших мов
абориген	туземець								
агресор	загарбник								
асистент	помічник								
адвокат	захисник								

25. Визначте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово). На полях, (1)що розстилися (2)обабіч дороги, чулися невиразні шерехи: (3)то тріск сухого бур'яну, то причаєне (4)шарудіння.		Морфологія
1	займенник	
2	прийменник	
3	сполучник	
4	іменник	
26. З'ясуйте, яким членом речення є виділені слова в прикладах.		Синтаксис. Речення. Члени речення
підмет	<i>Вибиватися в люди</i> – справа зовсім не проста.	
присудок	Хвилина – це наче й <i>мало</i> .	
додаток	Забування вичищає <i>авгієві стайні</i> пам'яті.	
означення	Глечики з <i>глини</i> прикрашали невеликий мисник.	
27. Доберіть приклад до кожного випадку вживання тире.		Синтаксис. Речення. Розділові знаки в різних видах речень
тире при відокремленому означенні	Печаль пече – гаряча і нестримна.	
тире в складносурядному реченні	Я усміхнусь – і все навкруг сміється.	
тире при однорідних членах речення	На річці, у лісі, на полі – усюди німа тиша.	
тире між підметом і присудком	Непереможна безборонність – твій меч єдиний і єдиний щит.	

28. Доберіть приклад до кожного виду складного речення.		Синтаксис. Речення. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення
складносурядне	На хуторі повільно вмирає день і гасне перестигла бронза пшениць.	
складнопідрядне	Догоряє липневий день, палахкотить на білих стінах собору, що вигнався в небо.	
безсполучникове	Буря втрамбовувала сніг, іти було набагато легше.	
зі сполучниковим і безсполучниковим зв'язком	Ось і річка, що має чотири броди, ось і припишкле село з корогвами тополь.	
Читання й аналіз тексту Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–33.		
«Прочитай мене...»		
<p>(1–8) Колись давно, коли й прабабусі твоєї не було на світі, жила собі в Англії дівчинка Аліса Ліддел. Аліса мала тата, маму та двох сестричок. А ще гувернантку, яка навчала сестричок Ліддел добрих манер. Бо ж не так-то воно легко запам'ятати незліченні правила гречності: як робити при знайомстві кніксен, і як за столом ніколи не брати першого кусня собі, і як розмовляти правильною мовою, без жоднісінького слова-паразита (ти ж знаєш, як важко їх позбутися, усіх «ну» і «кароче») ... Атож, тогочасною Англією правила королева Вікторія, і доба дістала назву «вікторіанської».</p> <p>(9–15) Хоч Аліса й була чемною, неситима допитливість брала гору над добрим вихованням. Крім батьків, сестер і гувернантки, в Аліси був вірний друг – пан Чарлі. Насправді його звали Чарльз Лутвідж Доджсон, а що він трохи затинався, то ви-</p>		

мовляв своє прізвище «До-до-доджсон», тож сестрички і прозвали його – Додо (так зветься вимерлий вид незграбних птахів). Але пан Чарлі на прізвисько не ображався, бо сам залюбки перекручував імена й віршики, особливо ж довжелезні занудні поемища з Алісиної читанки.

(16–20) Невтомний на прекумедні вигадки, в іграх він був Алісі та її сестрам найпершим товаришем, дарма що в гості приходив як товариш їхнього тата. Адже пан Чарлі був професором, ба більше – мав священицький сан! І такий поважний чоловік годинами регочеться з дітлахами! «Не інакше як світ кінчається!» – нишком обурювалась Алісіна вікторіанська гувернантка.

(21–24) Дорослі вважали професора диваком, хоч він і написав силу-силенну премудрих книжок з математики й логіки. Та осібно стоять кілька книжок, підписаних псевдонімом Льюїс Керрол, як ось дві повісті про Алісу, що їх ти тримаєш зараз у руках.

(25–30) Усе почалося, коли Додо розповів Алісі найхімернішу казку, яку їй траплялося чути. Так народився великий письменник Льюїс Керрол. У казці мовилося про саму Алісу: як вона погналася була за білим кроликом й опинилася в країні, де всі правила летіли шкереберть. Хоч би які шалені пригоди випадали там Алісі, вона не злякалася – її й на хвилинку не полишила цікавість: а що ж буде далі? А всяк же знає: поки тобі цікаво – гра триває!

(31–37) Чарлі також це знав, бо гратися не розучився. Їхня гра продовжилася й тоді, коли Аліса піросла й запрагла перейти зі становища дівчинки, яку всі повчають, до рангу дами, перед якою всі шанобливо замовкають. І Керрол уволів це бажання, перенісши пригоди у світ за дзеркалом. Казка ця «із секретом»: у дзеркальному зображенні все обертається навспак. Дівчинка перед дзеркалом, тримаючи в правій руці помаранчу, побачить, що дівчинка в дзеркалі тримає помаранчу в руці лівій:

(38) – А якби я стояла по той бік дзеркала, то я б тримала помаранчу в правій?

(39–43) Доджсон засміявся і сказав, що це найкраща з усіх відповідей. Справді-бо, головне, так ніким і не з'ясоване питання – по який бік дзеркала ми перебуваємо? Котра з двох дівчаток є відносно другої відображенням? Може, задзеркальні люди вважають своїми відображеннями нас? Чи, як про це сказано в казці, – хто кому сниться?

<p>(44–47) Усюди в Керрола світи дітей і дорослих протистоять одне одному. Невідомо, котрий з них сам письменник уважав за справжній, але малечу він любив далеко більше, ніж дорослих. Чи не тому мільйони дітей у цілому світі так люблять слухати ці чудернацькі історії.</p> <p>(48) Настала й твоя черга їх почути...</p> <p style="text-align: right;"><i>За О. Забужко</i></p>	
29. Ім'я тієї самої людини вказано в усіх рядках, ОКРІМ Ліддел	Розвиток мовлення. Зміст і будова тексту. Поділ тексту на абзаци, мікротеми
30. Слова «ну» і «кароче» (рядки 6, 7) авторка наводить, щоб наблизитися до проблем мовлення сучасного читача	Розвиток мовлення. Текст як середовище функціонування мовних одиниць
31. Відповідно до тексту ознаками вікторіанської доби є всі перераховані явища, ОКРІМ священицького сану Доджсона	Розвиток мовлення. Зміст і будова тексту. Поділ тексту на абзаци, мікротеми
32. Відомі фізики й математики виявляють у дитячих книжках Керрола численні наукові парадокси й розглядають пригоди Аліси в наукових статтях. Цю особливість його творчості ілюструють усі наведені речення, ОКРІМ «... чому мільйони дітей так люблять слухати ці чудернацькі історії?»	Розвиток мовлення. Тема й основна думка висловлювання
33. З тексту можна зробити висновок, що його створено як передмову до книжки	Розвиток мовлення. Тема й основна думка висловлювання
<p>Частина 2 Українська література</p>	
34. Про героїчну битву українського війська проти загарбників біля Савур-могили йдеться у творі «Ой Морозе, Морозенку»	Усна народна творчість. Історичні пісні. «Ой Морозе, Морозенку»

<p>35. У рядках <i>Так жив мудрець, без лестощів і прав, І грішний світ ловив, та не спіймав Його душі, повитої нуждою</i> Йдеться про Григорія Сковороду</p>	<p>Давня українська література. Григорій Сковорода. Афоризми</p>
<p>36. «Запорожжя споконвіку було серцем українським, на Запорожжі воля ніколи не вмирала, давні звичаї ніколи не забувались», – пише автор твору «Чорна рада»</p>	<p>Література кінця XVIII – початку XX ст. Пантелеймон Куліш. «Чорна рада»</p>
<p>37. «Десять літ він томився під вагою російської солдатської муштри, а для волі Росії зробив більше, ніж десять переможних армій», – сказано про Тараса Шевченка</p>	<p>Література кінця XVIII – початку XX ст. Тарас Шевченко</p>
<p>38. Написання нарису «Подоріжжя од Полтави до Гадячого» стало важливим етапом підготовки твору «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»</p>	<p>Література кінця XVIII – початку XX ст. Панас Мирний. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»</p>
<p>39. Прочитайте уривок тексту: <i>«А такий був: нехай тільки станеться кому з нашого села пригода – головою ляже, а вирятує; нехай зачепить хто чужий, то й не збудеться лиха: налетить, як той вихор нагальний, дощенту викорчує. Коли жив, то, може, й досі пам'ятає, які нагайки-дротянки плелися в пана</i>» Замість крапок має бути ім'я Максима Гримача</p>	<p>Література кінця XVIII – початку XX ст. Марко Вовчок. «Максим Гримач»</p>
<p>40. Повість «Маруся» Григорія Квітки-Основ'яненка має яскраво виражені ознаки сентименталізму</p>	<p>Література кінця XVIII – початку XX ст. Г. Квітка-Основ'яненко. «Маруся». Знати основні теоретико-літературні поняття: сентименталізм, романтизм, реалізм, їхні ознаки</p>
<p>41. «Я не хочу бути дворянкою! Краще жити на світі щасливим мужиком, ніж нещасним паном – це всяке знає!» – заявляє Марися Боруля</p>	<p>Література кінця XVIII – початку XX ст. Іван Карпенко-Карий. «Мартин Боруля»</p>

<p>42. На рисунку зображено героїв: Лесі Українки</p>		<p>Література ХХ ст. Леся Українка. «Лісова пісня»</p>
<p>43. «Основною темою я зробив смерть пророка, непризаного своїм народом», – сказано автором про твір «Мойсей»</p>		<p>Література ХХ ст. Іван Франко. «Мойсей»</p>
<p>44. Драматичну долю галицького селянства кінця ХІХ – початку ХХ століття втілено в образі Івана Дідуха</p>		<p>Література ХХ ст. Василь Стефаник. «Камінний хрест»</p>
<p>45. «Не можна любити народів других, / Коли ти не любиш Вкраїну!..» – переконаний Володимир Сосюра</p>		<p>Література ХХ ст. Володимир Сосюра. «Любіть Україну»</p>
<p>46. У рядках <i>Кленусь тобі, веселий світе, Кленусь тобі, моє дитя. Що буду жити, поки жити Мені дозволить дух життя!</i> провідним художнім засобом є анафора</p>		<p>Література ХХ ст. Максим Рильський «Молюсь і вірю...». <i>Знати</i> основні теоретико-літературні поняття: інверсія, тавтологія, антитеза, анафора, епіфора, паралелізм</p>
<p>47. Справжнє прізвище автора твору «Максим Гримач» – Вілінська</p>		<p>Література кінця ХVІІІ – початку ХХ ст. Марко Вовчок. «Максим Гримач»</p>

<p>48. <i>«Пошли ж вам, Боже, щасливу долю та сили в руки, щоб виповнити свій довг перед миром, щоб возвеличити трудами красну землю нашу українську, аби цвіла вона багатствами і згодою»,</i> – благословляє своїх дітей Тетяна Запорожчиха</p>	<p>Література ХХ ст. Олександр Довженко. «Україна в огні»</p>								
<p>49. <i>«...Дегенерата введено не випадково! Навіть кращий із тих, що в них “розколюється “Я”, навіть він іде в супроводі “низенького лоба, розкуйовдженого волосся і приплюсненого носа”...»,</i> – так пояснював появу одного зі своїх персонажів Микола Хвильовий</p>	<p>Література ХХ ст. Микола Хвильовий. «Я (Романтика)»</p>								
<p>50. <i>«Ми з нею рідні. Ми з одного кореня. Мабуть, один лелека нас приніс. Батьки у нас безстрашні й невпокорені і матері посивілі од сліз»,</i> – каже про себе й Марусю Чурай Іван Іскра</p>	<p>Література ХХ ст. Ліна Костенко. «Маруся Чурай»</p>								
<p>51. <i>«Поет поринає і пориває за собою читача в розкоші молодого зору, слуху, дотику. Його “пейзажі споминів” – безконечно знадливі лемківським колоритом»,</i> – сказано про Богдана-Ігоря Антонича</p>	<p>Література ХХ ст. Богдан-Ігор Антонич. «Різдво»</p>								
<p>52. Ідеальний світ української родини переселенців зображено у творі «Тигролови»</p>	<p>Твори українських письменників-емігрантів. Іван Багряний. «Тигролови»</p>								
<p>53. Поєднання інтелектуальної й масової, елітарної й кітчевої культури є характерною ознакою постмодернізму</p>	<p>Сучасний літературний процес. Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 90-х років, його риси</p>								
<p>54. Установіть відповідність між твором і міфологічним персонажем.</p> <table border="1" data-bbox="143 1251 1487 1414"> <tr> <td data-bbox="143 1251 680 1289">«Лісова пісня»</td> <td data-bbox="680 1251 1487 1289">Перелесник</td> </tr> <tr> <td data-bbox="143 1289 680 1327">«Кавказ»</td> <td data-bbox="680 1289 1487 1327">Прометей</td> </tr> <tr> <td data-bbox="143 1327 680 1366">«Тіні забутих предків»</td> <td data-bbox="680 1327 1487 1366">Чугайстир</td> </tr> <tr> <td data-bbox="143 1366 680 1414">«Енеїда»</td> <td data-bbox="680 1366 1487 1414">Юнона</td> </tr> </table>	«Лісова пісня»	Перелесник	«Кавказ»	Прометей	«Тіні забутих предків»	Чугайстир	«Енеїда»	Юнона	<p><i>Знати</i> зміст програмових художніх творів, <i>аналізувати</i> літературний твір чи його уривок</p>
«Лісова пісня»	Перелесник								
«Кавказ»	Прометей								
«Тіні забутих предків»	Чугайстир								
«Енеїда»	Юнона								

55. Установіть відповідність між цитатою з твору та його назвою.		Знати зміст програмових художніх творів, аналізувати літературний твір чи його уривок
«Можеш вибирати друзів і дружину, / Вибрати не можна тільки Батьківщину...»	«Лебеді материнства»	
«На снігу великими літерами було написано: “ФІЙОНА МЕДВИНУ ПРИВІТ ПЕРЕДАВАЛА”...»	«Тигролови»	
«Лютували шаблі, і коні бігали без вершників, і Половці не пізнавали один одного, а з неба палило сонце, а гелганя бійців нагадувало ярмарок...»	«Подвійне коло»	
«Ні! Я жива! Я буду вічно жити! / Я в серці маю те, що не вмирає...»	«Лісова пісня»	
56. Установіть відповідність між персонажами одного твору.		Знати зміст програмових художніх творів, аналізувати літературний твір чи його уривок
Леся Череванівна	Петро Шраменко	
Марися Боруля	Микола Гуляницький	
Мотря Довбиш	Карпо Кайдаш	
Галя Гудзь	Чіпка Варениченко	

57. З'ясуйте, кому з письменників присвячено цитовані поетичні рядки.		Визначати місце і роль митця в літературному процесі
Тарас Шевченко	<i>«Холодний Яр. Суботів. Чигирин... / І дуб Залізняка, й круті байраки... / І в думках воскресать із сивин / Поборники свободи – гайдамаки...»</i>	
Іван Франко	<i>«Сорок літ, як Мойсей по пустині, / Він провадив народ за собою, / В небо рвалися думи орлині, / А життя вниз тягло, бо в долині / бій завзятий кипів з темнотою...»</i>	
Євген Маланюк	<i>«...“Стилет чи стилос?” ...Сумнів знову: / Чи віск м'який, чи синя сталь? / А за шатром наготові / Стоїть нездоланна печаль...»</i>	
Василь Стефаник	<i>«Я ж вам гармати слів повиставляв! / Я ж ніс за вас камінного хреста, / Аж захлинулась у сльозах земля! / Так чом же вам заціпило вуста?..»</i>	
Частина 3 Власне висловлення		
58. Прочитайте наведений текст. <i>Сучасний світ став надзвичайно практичним і прагматичним. Багато хто вважає сьогодні, що успішною може бути лише та людина, яка вміє логічно мислити й діяти за чітким розрахунком. Водночас історія доводить, що всі найуспішніші люди насправді були великими мрійниками.</i> <i>Що потрібно людині для досягнення успіху в житті?</i> Викладіть Ваш погляд на цю проблему.		Розвиток мовлення

ПОГЛИБЛЕНИЙ РІВЕНЬ

Частина 4

Українська література

Читання та аналіз тексту

Прочитайте текст і виконайте завдання 59–62.

*Мужик із Мантуї, повільний і смаглявий,
З дитинства ніжного колисаний селом,
Звеличив кий, і плуг, і мідяний шолом,
І знявся до вершин нечуваної слави.*

*Бо крізь огонь і дим усобиці іржавий
Побачив кращий вік і проспівав псалом,
Як спочиває світ під цезарським орлом
У лагіднім ярмі безсмертної держави.*

*Той час минув – і Рим, і цезарів діла
Рука історії до трун поволокла,
Де сплять усіх часів ілюзії й корони.*

*Та він живе, і дзвін гучних його поем
Донині сниться нам риданнями Дідони,
Бряжчанням панцирів і сплесками трирем.*

<p>59. Віршовий розмір твору – ямб</p>	<p><i>Аналізувати</i> літературний твір чи його уривок. <i>Визначати</i> дво- і трискладові віршові розміри</p>
<p>60. Вірш присвячено Вергілію</p>	<p><i>Аналізувати</i> літературний твір чи його уривок. Література кінця XVIII – початку XX ст. Іван Котляревський. «Енеїда»</p>

<p>61. У тексті згадано жіночий образ, наявний також у творі «Енеїда»</p>	<p><i>Аналізувати</i> літературний твір чи його уривок. Література кінця XVIII – початку XX ст. Іван Котляревський. «Енеїда»</p>
<p>62. Персоніфікація наявна в рядку <i>«Де сплять усіх часів ілюзії й корони»</i></p>	<p><i>Виділяти</i> анафори, рефрени, постійні епітети, персоніфікацію, символи, гіперболу, <i>визначати</i> їхню художню роль</p>
<p>63. Установіть послідовність виникнення літературних напрямів (течій).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 – сентименталізм 2 – романтизм 3 – реалізм 4 – неоромантизм 	<p><i>Орієнтуватися</i> в основних тенденціях функціонування української літератури; <i>визначати</i> місце і роль митця (літературного явища) в літературному процесі</p>
<p>64. Установіть послідовність написання творів, де діють такі персонажі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 – Еней 2 – Кирило Тур 3 – Марічка Гутенюк 4 – Григорій Многогрішний 	<p><i>Орієнтуватися</i> в основних тенденціях функціонування української літератури; <i>визначати</i> місце і роль митця (літературного явища) в літературному процесі</p>
<p>65. Розташуйте імена письменників за часом їхньої літературної діяльності.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 – Григорій Сковорода 2 – Пантелеймон Куліш 3 – Микола Хвильовий 4 – Василь Стус 	<p><i>Орієнтуватися</i> в основних тенденціях функціонування української літератури; <i>визначати</i> місце і роль митця (літературного явища) в літературному процесі</p>

66. Установіть послідовність написання творів, де наявні такі фрагменти:

- 1 – *«Віють вітри, віють буйні, / Аж дерева гнуться... / Ой як болить моє серце, / А сльози не ллються!..»*
- 2 – *«Мені однаково, чи буду / Я жить в Україні, чи ні. / Чи хто згадає, чи забуде / Мене в снігу на чужині – / Однаковісінько мені...»*
- 3 – *«Чого являєшся мені / У сні? / Чого звертаєш ти до мене / Чудові очі ті ясні, / Сумні, / Немов криниці дно студене? / Чому уста твої німі?...»*
- 4 – *«Стилет чи стилос? – не збагнув. Двоєко / Вагаються трагічні терези / Не кинувши у глиб надійний якор, / Пливу й пливу повз береги краси...»*

Орієнтуватися в основних тенденціях функціонування української літератури; *визначати* місце і роль митця (літературного явища) в літературному процесі

Частина 5 Українська мова

Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків) і дайте відповіді на завдання 67–74.

(1–5) Вацлав Гавел – єдина людина у світовій історії, яка за 13 років спромоглася побути президентом трьох держав. У 1989 році він давав присягу, поклавши руку на Конституцію Чехословацької Соціалістичної Республіки. Та країна ця невдовзі стала Чеською та Словацькою Федеративною Республікою. Після розпаду Федерації Гавел став президентом Чеської Республіки.

(6–11) Що б там не говорили на адресу Вацлава Гавела, саме за часів його президентства Чеська Республіка порівняно безболісно пододала період реформ. У країні не було гіперінфляції, тотального безробіття та розгулу злочинності. Реформи не супроводжувалися масовими страйками й демонстраціями. Навіть поділ на дві держави – Чехію й Словацьчину, що відбувся 1 січня 1993 року, може слугувати прикладом цивілізованого розв'язання територіальних питань.

(12–21) Ще до його президентства празькі газети оприлюднили інтерв'ю з письменником Томашем Ржезачем під назвою «Хто такий Вацлав Гавел?», яке починалося словами: «Вацлав Гавел народився в сім'ї зажерливих мільйонерів». У цих словах була дешифрація правди: майбутній президент Чехії явно не міг похвалитися робітничо-селянським походженням. Його дід по лінії батька вимостив один із празьких майданів, спроектував і побудував першу в Празі залізобетонну конструкцію – величний палац у стилі модерн. Дід Гавела по лінії матері редагував буржуазну «Народну газету», був послом в Угорщині та в Австрії, а 1938 року працював на посаді міністра пропаганди. Батько Вацлава Гавела придбав велику ділянку землі під Прагою, де звів кіностудію й побудував квартал котеджів.

(22–33) З юнацьких років Вацлава Гавела приваблювали література й театр. Перший досвід драматурга Вацлав Гавел набув під час військової служби, поставивши п'єсу про воїнську честь. Працюючи після демобілізації робітником сцени в театрі, він паралельно навчається драматургії на театральному факультеті Академії мистецтв. У 1963 році відбулася прем'єра п'єси Вацлава Гавела «Свято в саду». Ще за три роки вийшла його книга під назвою «Протоколи». Літературна критика визнала ці твори винятково талановитими, однак зауважила їхню повну невідповідність партійному принципу соціалістичного реалізму. До Празької весни влада ЧССР крізь пальці дивилася на цю «ваду» творів молодого драматурга й публіциста. Однак інтервенція до країни військ Варшавського договору 21 серпня 1968 року ознаменувала початок ери «закручування гайок». Управління нагляду за пресою заборонило друкувати літературні твори Гавела, театрам не дозволялося ставити його п'єси.

(34–42) Вацлав Гавел міг слідом за іншими емігрувати з країни, однак він вибрав шлях протистояння тоталітарному режимові й активної участі в боротьбі за демократію і права людини. У 1975 році Гавел пише «Відкритого листа президенту ЧССР Густаву Гусаку», де висловлює свої демократичні погляди. Він також стає одним з авторів «Хартії 77» – ініціативи на захист громадянських прав людини. Реакція влади не забарилася. Норовливого письменника тричі кидали до в'язниці. У 1979 році Гавела заарештували, звинувативши в спробі повалення державного ладу. Судовий процес над групою дисидентів, до якої він належав, завершився для нього чотирирічним ув'язненням.

(43–49) Звільнившись, Гавел негайно підписує текст чергової «Хартії», створює за мотивами спогадів про ув'язнення п'єсу «Помилка», а також оприлюднює відоме всьому світові есе «Політика й сумління». В есе Гавел доводив, що політика може й має бути моральною: «Ми говоримо про політику як про один із засобів пошуку й знаходження сенсу життя, уміння зберігати його, служити йому, про політику як служіння істині, урешті, як про гуманне й органічне піклування про ближнього, кероване гуманістичними ідеалами».

(50–54) Восени 1989 року виступом празьких студентів проти комуністичного режиму в Чехословаччині розпочалась «Оксамитова революція». Гавел стає одним з ініціаторів створення антикомуністичного руху «Громадянський форум» – головної на той час опозиційної сили в країні. А 29 грудня 1989 року він обраний президентом Чехословаччини.

(55–63) Перше новорічне звернення президента Вацлава Гавела до своїх громадян не було схожим на промови комуністичних вождів: «Наша країна не процвітає. Величезний творчий і духовний потенціал використовується нерозумно. Відстала економіка даремно витрачає енергію, якої в нас і без того замало. Ми забруднили довкілля, яке дісталось нам у спадщину від праотців. Але найголовніше навіть не це. Гірше за все те, що ми живемо в забрудненому моральному середовищі. Ми морально хворі, адже звикли говорити одне, а думати інше. Ми навчилися нічому не йняти віри, дбати лише про самих себе. Поняття «любов», «дружба», «співчуття», «прощення» втратили для нас свій глибинний сенс».

(64–71) Із подібними словами зверталися до своїх співвітчизників й інші «в'язні сумління», які стали президентами своїх країн, наприклад, Лех Валенса в Польщі та Звіад Гамсахурдіа в Грузії. Однак, на відміну від них, чеський президент одразу зрозумів, що в п'єсі під назвою «Оксамитова революція» йому відведено особливу роль, яку, крім нього, ніхто зіграти не міг би. Нація прагнула мати попереду цілком визначений орієнтир – виважений, моральний. Вацлав Гавел як ніхто інший підходив на цю роль – його авторитет був абсолютно беззаперечним. Окрім того, чеський президент був людиною безмежно самовпевненою: він не допускав жодних вагань.

(72–79) Вацлав Гавел добре усвідомлював, що попереду боротьба передусім зі звичками пересічних, цілком адекватних громадян. Вони хоч і заперечували тоталітарний режим, але прожили за його часів майже все життя й мимохіть із ним звиклися. «Не треба бути занадто розумним, – переконував чеський президент своїх

громадян, – щоб погодитися: приватний електрик упорається зі своєю роботою краще, ніж анонімний працівник державної контори. Тому я прихильник прискореного відродження суспільних відносин, заснованих на приватній власності, змагальності й конкуренції».

(80–84) Мадлен Олбрайт, на той час держсекретар США, в одній із промов назвала Вацлава Гавела «янголом торжества демократії». Цю роль Гавел зіграв блискуче. Упродовж двох термінів він був президентом Чеської Республіки, яку вивів із членства у Варшавському договорі й привів у НАТО, рішуче наполягав на вступі країни до Європейського Союзу.

(85–90) Як письменник Вацлав Гавел всесвітньо відомий за його драмами в дусі театру абсурду, а також плідними пошуками в царині експериментальної поезії. У його есе, нарисах і листах із в'язниці поряд з політичним аналізом знаходимо філософське осмислення питань свободи, моралі, влади. Літературну діяльність Гавел не полишав і на схилі років. Збірка «Anticodes» містить вірші, написані в період, коли Гавелу було вже за шістьдесят.

За Є. Кокуліним

67. Доберіть до тексту заголовок. Укажіть, що Ви в ньому відобразили: тему чи основну думку тексту.	Тема й основна думка висловлювання
68. Чому, на Ваш погляд, автор тексту і письменник Томаш Ржезач дають цілком протилежну інтерпретацію фактів про родину Вацлава Гавела (рядки 12–21) ?	Тема й основна думка висловлювання
69. Чим, на думку автора, зазвичай супроводжується докорінне реформування країн? Які риси характеру Вацлава Гавела як лідера допомогли Чеській Республіці порівняно безболісно подолати період реформ?	Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми
70. Чому автор уживає слово <i>вада</i> в лапках у фразі «До Празької весни влада ЧССР крізь пальці дивилася на цю <u>«ваду»</u> творів молодого драматурга й публіциста» (рядки 29, 30)? Укажіть цю «ваду».	Текст як середовище функціонування мовних одиниць

71. Що в першому новорічному зверненні Вацлава Гавела до своєї країни є, на Ваш погляд, принципово іншим порівняно з промовами вождів тоталітарної доби (рядки 56–63)?	Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми
72. Чому саме Вацлаву Гавелу, письменнику й громадському діячеві, а не професійному політику судилося стати першим президентом країни, яка обрала шлях демократичних перетворень?	Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми
73. Що, на Вашу думку, мала на увазі Мадлен Олбрайт, називаючи Вацлава Гавела <i>«янголом торжества демократії»</i> (рядок 81)?	Тема й основна думка висловлювання
74. У чому, на Вашу думку, своєрідність Вацлава Гавела як письменника, як громадського діяча і як політика?	Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми

Ухвалено предметною фаховою комісією з української мови та предметною фаховою комісією з української літератури при Українському центрі оцінювання якості освіти
09 червня 2015 р.